СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 235. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 9. жовтня, 1926. VOL. XXXIV. No 235. Jersey City, N. J., Saturday, October 9. 1926. THREE CENTS

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПОСТАНОВИЛА ПОЧАТИ РІШУЧУ БОРОТЬБУ ПРОТИ „ОТВЕРТОЇ ШАПИ"

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 7. жовтня. — Американська Федерація Праці постановила на нинішньому засіданню взятися до завзятих кроків, щоби зорґанізувати в робітничі юнії робітників автомобілевого промислу. Пляни сеї кампанії мають бути вироблені на конференції провідників юнійного руху, яку в найблизчій будучности має скликати президент Федерації Ґрін. Головна боротьба за юнiонізацію розіграється в Дітройті.

КОНВЕНЦІЯ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ ЗНОСИН З РОСІЄЮ.

Межи гістьми, які промовляли на нинішній конференції, станув Шервуд Еді, секретар товариства „Янґ Менс Кристшен Асосіейшен" для Азії, котрий недавно був в советській Росії. Бесідник закликав делеґатів конвенції, щоби вони припоручили Американській Федерації праці ввійти в зносини з большевицьким урядом Росії.

Ся промова викликала сильне обурення серед зібраних. На запити зі сторони делеґатів предсідатель пояснив, що о голос для Еді постарався Гейз, голова друкарської юнії, впевнивши предсідателя, що Еді хоче говорити лишень про заборону товариства Янґ Менс Кристшен Асосіейшен проти промов юнійних провідників та що Еді зобовязався перед Гейзом не говорити про Росію.

Обурені на таке поведенне Еді, делеґати сейчас предложили ряд резолюцій в справі зносин межи американським юнійним рухом а Росією. Всі сі резолюції богато острійші, якби вони були, колиб Еді був поступав після своєї обіцянки. Резолюції закликають юнії не мати нічого спільного з російськими робітничими юніями.

Конвенция приняла відтак резолюції в справі орґанізації ткальняних робітників у південних стейтах та приказала урядови виробити програму діяльности.

ФИЛАДЕЛФІЙСЬКА ВИСТАВА ФІНАНСОВА НЕВДАЧА.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 7. жовтня. — Мейор міста Кендрик заявив нині публично, що після всяких виглядів Півторастолітна Вистава буде фінансовою невдачею.

Отворено сю виставу в 150. річницю підписання Декляраціі Независимости. Досі виставу навідало всего 5 міліонів людий, тоді як до її успіху треба було навідин яких 25 міліонів людий.

Щоби ратуватися від втрат, концесіонарі пробували добитися від міста дозволу на отворенне вистави й на другий рік, але містовий уряд є проти сього.

МЕТОДИСТИ ОСУДЖУЮТЬ КАНАДІЙСЬКИЙ СПОСІБ ТОРГОВЛІ АЛЬКОГОЛЕМ.

ВАШИНҐТОН, 7. жовтня. — Так звана Рада Тверезости, Моральности й Прогибіції при методиській церкві видала заяву про вплив системи урядової торговлі алькоголічними напитками в Канаді. Після сеї заяви, канадійська система богато гірша, як американська прогибіція; вона веде до збільшення числа злочинів і урядової коррупції.

ПІМСТИЛАСЯ НА АВТІ.

НЮ ЙОРК, 7. жовтня. — На одну поліційну стацію приведено обжаловану за підпал паню Сеніс. Обжалованне проти неї підняв її муж, закидуючи їй зовсім свідомий підпал його авта. Жінка не перечила закиду, але подала на свое оправданне, що муж її розїжджає собі автом та приходить домів правильно пізною ніччю. Вона казала також, що се її авто, бо се вона заплатила послідну рату. Справу передано до стейтового суду.

НІМЕЧЧИНА ГОЛОВНИМ ДОВЖНИКОМ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН, 7. жовтня. — Після звіту департаменту скарбу, найбільше гроший в Америці позичає тепер Німеччина. Вона позичила за рік 102 міліони долярів, тоді як решта Европи разом позичила всего 62 міліони.

Канада позичила 45 міліонів, латинська Америка 91 міліон, а Далекий Схід 11 міліонів. Є се все позички на розвій природних богацтв сих країв.

ВЖИВАЮТЬ ІДОВИТИХ ГАДЮК В ЗВІРИНЦИ ДЛЯ БОРОТЬБИ ПРОТИ ЇДИ.

НЮ ЙОРК, 7. жовтня. — Др. Реймонд Дитмарс, куратор відділу для гадюк в нюйорськім „Зу" (звіринци), і др. Афраніо Де Амераль, один з найславнійших бразилійських знатоків сироватки проти гадючої їди, відобрали від їдовитих гадюк в сьому звіринци всю їдь, щоби зужити її на виріб сироватки на вкушенне гадюки.

Найбільше сеї сироватки виробляють у Бразилії, де є богато всякого їдовитого гаддя. Однак, серум проти вкушення гадюки треба виробляти в Злучених Державах, бо американський уряд публичного здоровля забороняє спроваджувати сироватку зпоза границь краю.

ПОЛЬСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО ПРОСТУЄ.

ВАШИНҐТОН, 7. жовтня. — Польський посол у Вашинґтоні простує вістку, немовби то В. П. Ґ. Гардинґ, ґубернатор федер. резерв банку, вибирався до Польщі на основі запросин польського уряду. Гардинґ мавби їхати зовсім приватно.

НЕБЕЗПЕЧНА ПРИГОДА РОБІТНИКА.

ЕРВИНҐТОН, Ню Джерзі, 6. жовтня. — Волтерови Калверови, 23-літному робітникови, трафилася нині пригода, якій рівної не було в цілій історії поліційного департаменту міста. Працював він як „стіпелджек" на самому верху фабрики одної місцевої зелізної відливарні, яких 229 стіп понад поверхнею землі. Випари сірчаного ґазу, які добувалися з комина. зачадили його так, що він стратив притомність. Його тіло звисло почерез край комина. Проходячі недалеко люди зобачили його положенне й дали знати поліції й пожарникам.

Чемберлен, Карверів роботодавець, Джеймс Лойд, форман фабрики, й полісмен Печчі вдерлися по драбині комина на верх, звязали омлілому Карверови руки й ноги й спустили його шнуром на землю. Шнур показався за короткий. Потревало дві години, заким його надточили. Увесь сей час Карвер без памяти висів у воздусі.

Сейчас по спущенню на землю відставлено його до шпиталя, де він відзискав притомність і правдоподібно виздоровіє з наслідків своєї пригоди.

КОМАНДАНТ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ УСТУПАЄ.

БЕРЛІН, 6. жовтня. — Президент Гінденбурґ прийняв сегодня резиґнацію ґенерала фон Секта, який був командантом німецької армії. Ґенерал Сект перевів реорґанізацію в новій республиканській армії і поставив її знова на височині її завдань. Сам він мав надзвичайні під тим оглядом повновласти, які викликували остру критику з боку аліянцької військової контролі і з боку лівих партій, бо Сект був монархістом. Тепер мусів він уступити, бо допустив до маневрів сина бувшого німецького престолонаслідника. Ся справа наробила богато розголосу в Німеччині і поза границями краю. Виходило, що буде мусів уступити міністер війни, бо справа мала піти під дискусію в парляменті. Щоби сьому всьому запобігти, ґенерал Сект зрезиґнував. Його наслідок буде мати тільки титул інспектора армії, а не команданта.

БУРЯ В ПОВІТІ КАМІНКА СТРУМІЛОВА.

На початку вересня страшна буря перейшла понад повітом Камінка струмілова, наробивши великої шкоди. І так з Сільця беньківського пишуть, що ця буря повалила дерева на кільканайцятьох морґах, то повиривавши їх з корінем, то переломивши їх на пів гейби сірники. В селі буря позривала дахи, а нову хату одного господаря перевернула. Пірвала теж двох людей і кинула ними на віддаль кільканайцять метрів. Хмари були такі чорні, що о год. 5 по полудні треба було світити. Люди страшно перелякнись, молились, бо думали, що це зближається конець світа.

З ОБЄДНАННЯ

Згідно з арт. 18 статута Обєднання і на підставі ухвали екзекутиви з дня 30. вересня, відбудеться в льокали Українських Горожан при Норт Френклин Ст., ч. 849, в Филаделфії, Па.

ДНЯ 27-го ЖОВТНЯ, О ГОДИНІ 1-ій ПОПОЛУДНИ

РІЧНЕ ЗАСІДАННЄ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ

З СЛІДУЮЧИМ ПОРЯДКОМ НАРАД:

1) Отворенне нарад.
2) Звіти екзекутиви.
3) Звіт контрольної комісії.
4) Реферати:
   а) Українське шкільництво в Америці.
   б) Реорґанізація Обєднання.
   в) Український Національний Скарб в Америці.
5) Запити і внесення.

Всі члени Виконавчого Комітету Обєднання обовязані явитися на тім засіданню.

ПРИМІТКА: Екзекутива просить отсею дорогою всіх своїх членів та прихильників, щоби надіслали на річне засіданне свої уваги що до діяльности Обєднання та подали проекти відносно поширення народної праці.

ЗА ОБЄДНАННЄ УКР. ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

С. ЯДЛОВСЬКИЙ, заст. предс. Др. Л. МИЩУГА, секр.

ПРОЦІВА ПОВІШЕНО.

При кінци серпня повішено на вінніпеґськім тюремнім подвірю 46-літного Українця Д. Проціва за убийство Анни Кардно, з якою він жив кілька років як з жінкою. Кат приготовив петлю так скандально, що при вішанню голова відлетіла від тіла.

ЧИТАЙТЕ ЧАСОПИСИ.

Едвард МкКернон. голова злученої преси, каже, що добра часопись, читана пильно і критично, є жерелом радости і підставою фільософії життя.

„Коли хочеш бути вдоволений і розуміти проблеми життя, читай ґазети, роздумуй над подіями дня, бо се є корінь освіти і мудрости. Видавництво ґазети то одинока інституція, що представляє людську натуру і ставить перед очи холодні факти життя.

„Чоловік не може бути добре поінформований про хід світових подій, не може збудити в собі патріотичних чи горожанських чувств, доки не зачне слідити уважно ходу подій, друкованих на сторінках преси".

Правду сих слів можна легко завважати. По пару словах розмови можна пізнати чоловіка, хочби Українця, котрий читає ґазети. Він значно розумнійший, поважнійше ставиться до життя і похопнійший до кождої громадської роботи.

ПАНСЬКА НАТУРА.

Сими днями переїздив зі своєю родиною до Джеспер парку Дж. Томас, секретар юнії анґлійських желізнодорожних робітників і оден з провідників вуглевого страйку в Англії. Їздить Томас по Канаді неабияк, але так як найбільший диплиьомат в приватнім вагоні, що зветься „Бонавентура". За гроші бідних робітників їде собі за море „на ґуд тайм", як який князь, провідник тих, які через страйк примирають з голоду. От кому треба диктатури пролетаріяту.

ЗАПЛАТА ЗА ЛЕҐКОВІРНІСТЬ.

Господар Дмитро Демків з Угорник під Станиславовом належить до таких людей, що всяким обманцям вірять, а зате обминає своїх людий. От і цей Демків бажав дістати якусь концесію зі староства. Замісць пійти до наших адвокатів, він вишукав собі якогось жидка Гартмана, який видурив від него 38 зол., обіцюючи йому виробити концесію. Щойно опісля показалося, що дав гроші обманцеви і зголосився на поліцію зі скаргою. Але гроші пропали, а свідомі господарі сміються тепер з темного Демкова, що гроші роздаровує обманцям. Тому наші селяне нехай маються на осторожности перед обманцями. Особливо треба берегтися в містах перед такими, що то обіцюють наших селян завести до „доброго адвоката" або до „доброго доктора". Таким обманцям треба плюнути в лице і сказати, що порядний адвокат чи доктор не висилає аґентів. Роблять це лиш такі адвокати і докторі, що туманять людей.

ПОЛЬСЬКІ ЛІКАРІ ОШУСТАМИ.

В Любачеві відбудеться другий раз асентерунок, бо перший уневажнено з приводу того, що військовий лікар Цайтлінґ і повітовий лікар Венцлевскі признавали рекрутів нездатними до війска, а за це брали гроші.

ЗАМАХ НА ЗНЕНАВИДЖЕНОГО УЧИТЕЛЯ.

В Балинцях, коломийського повіту, о год. 1 в ночи хтось через вікно стрілив два рази з карабіну до сплячого управителя школи, Букатовича. Того, що стріляв, не можна було зловити. Кажуть, що той Букатович є зненавиджений цілим селом. Перед тим був він учителем в селі Сороках і таке саме було.

500.000 ХІНЦІВ В ОБЛИЧУ СМЕРТИ

ГАНКОВ, 7. жовтня. — Місто Вученґ, яке облягає червона кантонська армія, находиться в розпучливім положенню. Пів міліона людей голодує і гине на очах. Всі вулиці переповнені трупами. Червоний Хрест дає одиноку поміч, доїзджаючи до міста рікою Янґ-тсе. Він виратував від смерти досі 38,000 жінок і дітей. За кождим разом, коли надїзджають ратункові кораблі Червоного Хреста, гине кілька сот людей при самім корабли, бо довкола него збігається така велика товпа, що один другого відпихає, а через те більшість гине в филях ріки.

На поміч містовия їде армія генерала Ву і Суна, але вона не може пробитися. Місто знова не піддається, бо думає, що й так прийдеться згинути з рук червоного війска. Ситуація страшна. Голод і смерть заглядають прямо в очи.

КАЙЗЕР ГОТОВ ВЕРНУТИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 7. жовтня. — Пруському соймови предложено до ратифікації умову в справі відшкодовання, яке призначено бувшому кайзерови. З тої умови виходить, що Гогенцоллерни будуть найбогатшими людьми в цілій Німеччині та будуть в посіданню 25 замків. Проект договору не закриває того, що кайзер може вернути назад до Німеччини, бо призначує йому замок і парк в Гамбурґ на случай, коли він схоче вернути до Німеччини.

РУМУНСЬКА КОРОЛЕВА ШУКАЄ ЗГОДИ З СИНОМ.

ПАРИЖ, 7. жовтня. — Румунська королева Марія, яка за кілька днів виїде до Америки, має стрінутися в Парижі зі своїм найстаршим сином і бувшим престолонаслідником Каролем та поєднатися з ним. Кароль зрезиґнував з румунського престола, як кажуть, через інтриґи амбітної своєї мами, королевої Марії. Королева хоче тепер направити лихо і привернути наново престол Каролеви. А хоче побачитися з сином перед виїздом до Америки, щоби в той спосіб позбутися клопоту і мати чисту і спокійну голову.

НІМЕЦЬКІ І АНҐЛІЙСЬКІ БИЗНЕСМЕНИ СХОДЯТЬСЯ НА НАРОДУ.

ЛОНДОН, 7. жовтня. — В фінансових і промислових кругах привязують велике значінне до конференції, яка відбудеться на днях між найвизачнійшими промисловцями Анґлії і Німеччини, в справі взаїмного порозуміння в справах продукції, безробіття, робітничої плати і збуту.

Вже від двох літ роблено спроби до такого зближення, які одначе увінчалися успіхом доперва тепер.

КОБГЕН ЛЕДВИ УЙШОВ СМЕРТИ.

ЛОНДОН, 7. жовтня. — Славний летун Кобген, який недавно тому відбув далекий лет з Лондону до Австралії і назад без всякого інциденту, малощо не згинув на рідній землі, коли відбував лет з Лондону до недалекого міста Менчестер та мусів злетіти на сушу з конечности. При тім злеті він малощо не зачіпив за електричні дроти, які мали силу 6,000 вольт. Колиб не був їх щасливо виминув в останній секунді, був би згинув на місци.

РАДІО З ПІТСБУРҐА ЧУЮТЬ В АВСТРАЛІЇ.

СИДНЕЙ, Австралія, 7. жовтня. — Радіо-стація в Пітсбурґу, яка через три дні давала серію ріжних продукцій, які хотіла передати половині земської кулі, осягнула добрий успіх, коли її повідомили з Сидней в Австралії, що там через якийсь час дуже добре чули її продукції.

ПЕРЕНОСЯТЬ ФРАНЦУСЬКИЙ ЗАМОК ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 7. жовтня. — Лонґ Айленд буде оглядати з весною прекрасний старий французький замок, який закупив якийсь богатий Американець в Франції, а тепер перевозить до Америки частями. За замок заплачено 7,000,000 франків. Побудовано його в часах Людвика 13-го, в 1640 році. Особливо вартісна в нім капеля, в якій мають бути прекрасні фіґури, вирізблені в камени.

Французи жалують за тим замком, а заразом і тішуться, що Америка буде мати нагоду оглядати твір франц. штуки.

ҐЕНЕРАЛ СЕКТ ВПАВ ЖЕРТВОЮ ДВІРСЬКОЇ КАМАРИЛІ.

БЕРЛІН, 7. жовтня. — Виказується, що командант німецької армії ґенерал Сект був противний тому, щоби сина бувшого престолонаслідника допустити до маневрів, але жінка бувшого престолонаслідника Цецилія інтриґувала між ґенералами і офіцирами так довго, доки ті не змусили Секта дати свою згоду на те, щоби її син взяв участь в маневрах. В противному разі велике число ґенералів і офіцирів було би подалося до димісії. В той спосіб повстав той скандал, який закінчився тим, що Сект мусить уступити з становища команданта армії.

Найбільше з того задоволені Французи. Кажуть, що Бріянд затирав руки з радости, бо має тепер добрий адут супроти своїх противників, які паралїжують йому його заходи в справі німецько-французького зближення. Уступленне ґенерала Секта, як великого прихильника кайзера, вважають побідою демократизму і республики.

АМЕРИКАНСЬКІ АВТОМОБІЛІ НА ПАРИСЬКІЙ ВИСТАВІ.

ПАРИЖ, 7. жовтня. — Париський автомобілевий сальон, який сегодня відчинено, має рівнож велике число американських автомобілів. Але вони на око не так притягаючі, як французькі і італійські. А попри те дуже дорогі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: „SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТАК ПРОХОДИТЬ СЛАВА СВІТА

Від коли Турки повалили своїх монархів-султанів, вони здивували світ неодною відважною реформою. Відай більшою від сеї політичної реформи була родинна реформа, закинене многоженство, перший крок до рівноправности полів. Пішли відтак глибокі переміни в суспільній організації. Не минула реформаторська горячка навіть релігії й церкви, на якому то полі люди держаться найвпертійше старих поглядів і звичок. За одним почерком пера скасовано заборону корану (магометанської святої книги) ставити памятники людині.

Рівнорядно зі сими основними реформами на полях політичнім, родиннім, церковнім, пішли далекойдучі реформи одягу, домашної обстанови й других подібних зовнішних обставин життя. Ще недавно Константинополь мав свій питоменний турецький вигляд завдяки червоним фезам (шапкам). Нині на турецькій вулиці фезів на лік нема; все соломяні капелюхи літом та капелюхи, циліндри та шапки західної Европи зимою. А все те зроблено знова на приказ турецького парляменту в Ангорі.

Нарешті жертвою европеїзації життя Туреччини, колись в Европі найбільше назадницької країни, яку через те й називано хорим чоловіком Европи, впали палати турецьких султанів, звані Турками Топкапа, а Старим Сараєм серед „невірних" (не-Турків).

Ся палата була все оберігана з найбільшою дбалостю. За послідного турецького султана добитися до неї звичайному турецькому підданому було неможливо. Чужинці могли туди дістатися лишень на спеціяльні дозволення султана, які він давав тільки високим урядникам чужих держав на просьбу амбасадорів могучих держав.

Султанські палати се місця, в яких рішалися колись великі події світа. В одній комнаті відбувалися султанські наради. В другій комнаті плюскіт фонтани заглушував шепіт тайної авдієнції у султана. В инчій комнаті ще й нині показують невеличку дірку у доливці, в яку застромлювано прапор пророка, коли султан проголосив святу війну проти Мадярів, Сербів, чи українських козаків. На подвірю одної палати відбувалися церемонії побідні. Хто проходить тими двірцями й комнатами, ступає по місцях, на яких робилася історія світа.

Нині турецький уряд казав отворити султанські палати для публики. Палати вільновено й отворено як національний музей. Роскинені по них історичні памятки впорядковано так, щоби глядач міг прослідкувати прояви духа на ріжних полях штуки й праці.

В сей спосіб пішла Туреччина слідами европейських народів. Добутки турецьких царів за довгі поколіня воюння й царювання перейшли наперед у руки ледащих царів, які не вміли ні воювати ні царювати, а з їх слабких і немічних від неробства й роспусти рук попали в руки нових, здоровійших, активнійших суспільних верств, в маси народа.

ДІТРОЙТСЬКИЙ СКАНДАЛ З ЦЕРКВАМИ

Від часу, як Америка вступила до світової війни, заведено в Америці звичай, що підчас кождорічної конвенції Американської Федерації Праці протестантські церкви в місци осідку конвенції запрошують визначних урядників сеї організації на промови.

Заведення сього звичаю було без сумніву важним переломом у відношеню церков до робітничих юній, бо давнійше церкви ставилися до робітничих юній зовсім негативно, повтаряючи за підприємцями всі аргументи проти юній як насильство над робітниковою волею, як безпотрібний тягар на робітничі плечі, та підливаючи їх фальшивим релігійним сосом про заповідь праці і таке инче.

Через сім літ звичай запрошувати робітничих провідників на церковні пульпіти існував в Америці, і церкви могли бачити, що не приносив він ніякої шкоди церквам, а противно приєднував для них богато прихильників спомежи зорганізованого робітництва. Минувшого року, приміром, відбувалася конвенція Американської Федерації Праці в Атлентик Ситі, в стейті Ню Джерзі, і одної неділі в церквах сего міста говорило промови 18 юнійних бесідників.

Сьогорічна конвенція Американської Федерації Праці відбувається в місті Дітройті, в стейті Мишиген, в одному з найбільших міст Америки, в одному з головних американських промислових центрів. Та є се рівночасно місто „отвертої шапи". Один Форд має там до 125,000 робітників, які до юнії не належать. Через те й було се для юнії справою першорядної ваги мати своїх бесідників на проповідальниці місцевих церков. Та церкви Дітройту від сього відкинулися. На оправдание свого поступку більшість церков заявила, що вони не хотіли викликати враження на великих промисловців, що в боротьбі за „отверту шапу" церкви стоять по стороні робітників, проти підприємців. Инчими словами, церкви хотіли зазначити свою повну невтральність.

Та, відомо, робітники, зорганізовані й незорганізовані, так на поступок церков не подивляться. Робітники візьмуть поступок церков не як невтральність, але як заяву ворожнечі до робітничих організаційних заходів, бо робітникам відомо, що церкви не зборонюють представникам противної сторони виступати в церквах з агітацією за „отверту шапою", проти робітничих організацій.

РАТУЙТЕ ЗЕМЛЮ РІДНУ!

Сього літа був я в Галичині найбільше у Львові, але був теж і по селах в Бережанщині і в Равщині.

Усюди заєдно чув я один голос старого краю до американських Українців: **Ратуйте землю рідну!**

Ви вже чули клич: Ратуйте рідну школу! І ви знаєте, що се значить! Се значить — ратуйте душу української дитини.

А клич: Ратуйте землю рідну! — значить: Ратуйте і тіло і душу цілого українського народу. Бо без української землі нема української нації.

В одному селі в Бережанщині каже до мене український селянин (старший, досвідний і заможний газда):

— Пане Лотоцький, коби Ви знали, як легко і тано тепер можна запопасти землі! Та нема гроший. Подумайте над тим, аби американські наші браття помогли грішми своїм браттям в старім краю викупити панські землі. Таж земля-мати до 4 або 5 літ відробить ті гроші і ми їх віддамо з процентом.

Другий газда каже так:

— Там в Америці ви навіть в гадці не маєте, як тепер тут легко чорнороб може сісти на землю (себто, посісти землю). Всюди пани продають землі, а як ми не купимо, то прийдуть мазури і вже буде наша сила зломана. Що ми хлібороби варта без землі?

Се так говорять українські хлібороби, нащадки предків хліборобів. Ніхто так добре не розуміє і не знає ціни і сили рідної землі як власне вони. Бо се-ж варстат їх життя, їх існовання. Се той варстат, який 1,000 літ росили потом і кровю українські селяни і тим потом і тою кровю вдержали живою і живучою і націю українську і її рідну культуру.

* * *

Львів — се осередок культурного й економічного життя Західної України, майже чисто селянської. Там життє народу зосереджується і відтам пливе до провінційних міст, а далі до 5,000 сіл.

Політики тепер не видно. Та ті відносини, що вона й не на пить. Аби пізнати як слід силу кого. Аби пізнати як слід силу і значіннє українського кооперативного руху, треба бути в Галичині, на місці, по селах і по містах. Треба видіти, яку велику прислугу робить кооператива українському селу, і як вона виробляє українське селянство на ділових людий, які у справах торговлі вже глядять поза своє село, і не тільки до повітового міста і до Львова, але й закордон, куди українські кооперативи мають отвертий шлях і змогу доброго бизнесу. Треба бачити не тільки українські кооперативні віча, але і ділові й фахові зїзди, які дехто називає кооперативними парляментами, але їх радше можна назвати кооперативними і бизнесовими школами для нашого громадянства в старому краю.

Я згадав тут **про кооперативи мимоходом на те, щоби пригадати, що й сі установи не можуть як слід розвиватися ізза недостачі гроша**, якого в Галичині і в Польщі обмаль (цілий грошевий засіб Польщі в злотих виносить всього около 50,000,000 долярів; тому не диво, що американських долярів є в обороті у Польщі три рази стільки, і що пануючою валютою в Польщі є не злотий, але долар).

Що-ж тепер говорити про **засоби гроша** на купно землі, **чи радше на викупно землі у великих землевласників?**

На се хвилево не тільки українські селяни і банки не мають гроший, але не мають навіть польські державні банки. Коли вони (польські державні банки) мали гроші, то викупили-б усі більші посілости у Східній Галичині для польських кольоністів. Але що вони **не мають**, то мусять виждати, а тимчасом **дідичі продали би місцевому населенню** (на се польський парцеляційний закон дозволяє), якби воно мало готівку і могло заплатити або усе разом або в кількалітних ратах.

Але як я казав, як тепер в краю нема грощий для кооператив, то тим більше нема і більших потрібних сум на викупно землі.

* * *

І тому у сій справі старий край ще горячіше апелює **до американських і канадійських Українців о ратунок.**

Прочитаєте се і скажете: Вже знову жебранина! Дайте та дайте!

Отже ні, се не жебранина, се не жадний даток, ані жадний дарунок.

Жаден український селянин не хоче дарунку з Америки на купно землі. **Хиба може син, дочка, батько або мати!**

Всі інші українські селяни сподіваються — **позички!**

Як дати сю позичку?

Є ріжні способи.

Американські Українці можуть дати або позичити гроші своїм найблизшим рідним; можуть позичити своїм дальшим кревним, приятелям, знакомим — односельчанам.

Але можуть позичити також і братам-хліборобам з других сіл, і сусідних і дальших і навіть найдальших у Східній Галичині. Все те буде ратовання рідної землі для української нації.

Дати позички на землю можна через українські банки в Галичині, а саме:

Земельний Банк Гіпотечний, Центробанк (Краєвий Союз Ревізійний), кооперативний парцеляційний банк **Земля** і інші.

Ходить о те, аби позичені гроші були забезпечені і принесли хосен не тільки для довжників, себто українського селянства в Галичині, але також і для вірителів, себто для американських і канадійських Українців.

А се цілком певна річ, що **сі гроші будуть зовсім забезпечені і принесуть хосен вірителям.**

Ізза маленького засобу гроші **Польща мусіла уступити першенство американському долярові.**

І тепер не тільки що є в Польщі 150,000,000 американських долярів, але їх право законно признане. **Всі банки в Польщі і в Галичині позичають тільки в долярах.** Вони інтабулюють позички на власностях позичаючих тільки в долярах; приймають векслі тільки на доляри; обчислюють проценти в долярах. І довжники сплачують і капітал і процент в долярах. Таксамо ощадности приймають в долярах і виплачують капітал і процент в долярах.

Тому позичка забезпечена на гіпотеці довжника в долярах, а також і банк ручить своїм майном, що капітал і процент буде сплачений вірителям тільки і єдино у долярах.

Про се нема жадного сумніву і власне тому не тільки американські Жиди позичають доляри Жидам в Польщі і в Галичині через свої банки у Варшаві, але навіть німецькі і голяндські банки позичають українським банкам такісамі американські доляри, тільки з тою вимогою, щоби була умова звороту в долярах, і щоби позички були заінтабульовані на землі українських селян. Бо се найліпше і найпевнійше запевнення. А таксаме добре воно не лише для чужинців, але і для Українців.

Володимир Лотоцький.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ВИБИРАЙТЕ.

Коли призадумаюся над тими питаннями, щодо яких ведеться широка дискусія на сторінках „Свободи" то приходжу до такого висновку: Двом богам не можна служити. І або епископ Богачевський є Українцем і відчуває по українськи, тоді мусить бачити свої блуди, або робить свідомо на чиюсь иншу користь, а на нашу шкоду. Значиться, для него остає тепер вибрати: або не навидіть українського народу до себе і своєї роботи, а заслуги з боку Варшави і Риму, або цілковиту зміну своєї теперішньої політики. Ми не домагаємося від епископа Богачевського нічого противного католицькій вірі. Ми тільки домагаємося, щоби він не робив того, що шкодить українському народови. Ми, які утримуємо церкви, священиків і епископа, маємо право до такого домагання. Епископ мусить рішитися: або з своїм народом або з Варшавою. Одно з другим не можна погодити.

Іван Міщишин,
член 338 від. У. Н. Союза
в Монесен, Па.

ЧОГО Я ВИМАГАЮ ВІД НАРОДНОГО ПРОВІДНИКА.

Як членкиня У. Н. Союза дуже горджуся тим, що належу до такої організації, яка так гарно веде наш нарід і добра навчає. Хай люди привикають глядіти здорово на всі події і хай приучуються робити порядок в своїй хаті. А коли навчаться, то й зуміють завести порядок і в українській державі.

Я хочу тут висказати тільки свою думку, як я собі представляю епископа як провідника. Кажуть, що епископ то природний провідник. Я знова думаю, що ні. Але він може бути провідником так як кождий другий. Але щоби він нам міг бути, то мусить вести нарід до поступу і до боротьби за наше національне визволення, мусить мужно і отверто опиратися всім ворожим затіям, які хочуть зломити народну силу, мусить запалювати нарід до такої боротьби і бути першим між першими в посвяті і любови до нашого народа. Такому з легким серцем буде можна признати титул: одинокого провідника народа. Але не задля його становища чи особи, але задля добрих діл і заслуг.

Того одначе я не бачу в ділах і особі епископа Богачевського. Бо от в нашій громаді через церкву роздор. Бо та церковця, яку ми мали, пішла на ліцитацію, а коли ми її самі відкупили, епископ знова намагається, щоби її на него записати. Така справа для громади не дрібниця, вона її розбиває більше як якаєбудь друга справа. Вже як церковний а не народний провідник повинен епископ знати, що така робота добра не принесе. Силою з народом нічого ніхто не вдіє. Коли-ж хто виявить добре серце і запал та любов до свого народа, тому нарід відчинить своє серце, а навіть і церкви.

М. Горін, Мілвіл, Н. Дж.

„ВАС КОСТЕТ РІКВЕРТС МАРШ?"

Хто служив при війську, той буде знати, що кождий офіцир має свого „форнісіа". Чи мундур вичистити, чи чоботи „виглянцювати", чи вечеру принести, всьо то належало до офіцирського слуги. А за давних часів наші вояки, особливо фофісії любили пописуватися перед людьми, які то вони мудрі і в бесіді закидали по німецьки. Що друге-трете слово у них мусіло бути німецьке. Темні люде подивляли їх ученість, а свідомі сміялися з них, називаючи їх „змімченими Юрками". Памятаю таку історію: Раз захотілося капітанови раків. Кличе він свого „форнісіа" і каже: Юрку, піди но на торговицю і купи мені раків! Иде Юрко на торговицю і по дорозі думає собі, як то по німецьки називається рак? Бо якось не випадає „цісарській дитині" говорити до перекупки по українськи. Думав, думав і не міг додуматися, бо не знав німецької мови. Але наш чоловік не в тімя битий. Пригадав собі Юрко, що рак замісць рачкувати вперед, сунеться назад, а на екзеціці, як фрайтер хотів, щоби вояки машерували взад, то комендирував: ріквертс марш! Сплеснув з радости в долоні і бігжить гордо на торговицю. Приступає до перекупки з раками і каже: Вас костет (що коштує) ріквертс марш? Перекупка була второпна і догадалася, чого пан вояк хоче, і відповіла, що пара раків коштує пять центів. Взяв Юрко чотири пари раків, заплатив двацятку і поніс панови.

Чи воно так по правді було, я не присягнувби, бо ані я з тим паном капітаном не знався, ані з Юрком при війску не служив; але мені таке люде оповідали, а я вам переповідаю. Як вони брехали, то і я за ними перебріхую.

Та зате то, що тепер скажу, не є побрехонька, бо діялося воно недавно і то на наших очах.

Приїхав д-р Назарук, за протекцією епископа, на редактора до „Америки"; і ще добре не розглянувся, а вже зачав всім сипати бобу. Сей у нього студент, а той хаотик, а ось тамтой недотепа, а он тамтой картограй, а решта безбожники. Нівечив Шевченка, Франка; з болотом змішав найкращих наших старокраєвих патріотів і священиків не пощадив. Хоч сам редактор католицької газети, а такого поважного і ученого богослова і редактора церковного місячника „Нива", д-ра Г. Костельника назвав большевиком.

В „Провидінню" рядився як сіра гусь на плебанії, і не було стриму гордости його. На засіданнях поводився як у себе в хаті, а раці не признавав жадному, навіть епископським совітникам, хочби були й плакали. Страшно горда і зарозуміла штука. А гордість дуже часто веде чоловіка до упадку. Розказують, що Наполеон I., пішовши війною на Росію, казав в році 1812. вичеканити памяткову монету, на котрій з одної стороні була голова Наполеона, а на другій стороні напись: „Небо є твоє, а земля моя". Кілька таких монет післав губернаторови до Оренбурга. А губернатор казав на тих монетах під головою Наполеона вибити отсі слова: „ спина є твоя, а нагайка моя"; і післав ті монети Наполеонови в відповідь. І як знаємо з історії, то в Росії так зрізали гордому Наполеонови спину, що ледви з життєм утік до Франції.

Тай гордість д-ра Назарука зістала теж покарана. Діставвід „Свободи" такого прочуханця, що прийдеться йому довго лизатися. Нині він вже притишився і робить „ріквертс марш".

Та д-ра Назарука нам не жалувати, бо, як каже пословиця: „котюзі по заслузі"; але „Провидіння" нам таки жаль, бо й воно робить: „ріквертс марш". З кінцем червня місячний звіт виказав 9970 членів, з кінцем липця теж 9970 членів, то з кінцем серпня лише 9968 членів. Отже замісць поступати наперед, організація йде через „файт" „ріквертс марш".

А я думаю, що це не добре для організації, коли члени зачинають робити „ріквертс марш". Краще щоби забралися з неї ті, що наробили халепи в організації і в народі, а не члени, бо на членах стоїть організація.

Провидінець.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Політика і господарка епископа перед народним судом.

В неділю, дня 3. жовтня 1926 відбулося заповіджене Громадянське віче в гали Тов. Амер. Укр. Горожан в Филаделфії. На віче прибуло звиж 2,000 осіб, головно тих парохіян, які належать до укр. кат. катедри при Френклин Стр.

Председатель п. Мих. Коцюк отворив віче та пояснив зібраним причину скликання віча як рівнож подав до відома заходи Комітету, якому громади, Брацтва і Товариства поручили піти на авдієнцію до епископа Богачевського. П. Коцюк пояснив, що епископ делегації не приняв та попросив п. Волод. Костецького о прочитанне меморіялу, який мав бути вручений епископови.

П. Волод. Костецький перечитав меморіял, а зібрані на вічу громадяни меморіял приняли і одобрили працю Комітету. — По тім п. Коцюк представив зібраним господарку при катедрі від часу приїзду еп. Богачевського, а всі присутні були обурені до крайности всім тим, що вони чули, а про що може неодин і не знав.

Слідуючим бесідником був п. Теодор Грицей, котрий перейшов історію нашої національної боротьби а спеціяльно спинився на тім часі, коли то по царському указі з 1876 року зачався великий рух в Галичині, коли почалася боротьба за наше українське національне імя, яке запечатали **своєю кровю Українські Січові Стрільці підчас світової війни.** П. Грицей згадав за **день 1. листопада 1918,** коли то повстала на Західно-Українських Землях, — **Західна Українська Народна Республика** і за день **22. січня 1919, коли то наступила в Києві злука Західно-Укр. Народної Республики з Надніпрянською Україною.** По такій боротьбі і по таких жертвах не має еп. Богачевський права називати себе і нас „**Рутенцями**", хиба, що хоче приподобатися Варшаві.

Дальше п. Грицей пояснив значіннє конкордату як рівнож перейшов історію целібату, заявляючи, що целібату бажають собі тільки Поляки, бо хотять ще й в той спосіб нищити Український Нарід, думаючи, що через заведенне целібату за яких 25 літ Українці стратять богато своєї інтелігенції, тому, що українському селянинови і бідному робітникови тяжко посилати дітей до висших шкіл.

Відтак зголосився до слова замешкалий тепер в Филаделфії О. Скроцький, котрий вияснив присутним господарку еп. Богачевського майже в цілій Америці і заявив, що як так далі буде, то вкоротці будуть вестися процеси в кождій церковній громаді.

Четвертим бесідником був п. Мих. Дармограй. Він заявив, що члени парохії в Филаделфії мають право до парохіяльних маєтків, бо той маєток був куплений за гроші парохіян, та що парохіяне мають право вистаратися о церковний чартер, а відтак як чартерована корпорація мають повне право через тростисів заряджувати маєтком церковним і перенисати той маєток як власність корпорації. Дальше сказав він, що треба буде по резолюції вибрати 5 людий як аплікантів до чартеру, та що Комітет пропонує з Савд Филаделфії Теод. Грицея, з Файермонт Михайла Коцюка, з Найставн Володимира Костецького, з централі Михайла Дармограя. — Присутні на вічу поставили ще з Норт Филаделфії Івана Жмутина, а відтак зібрані на вічу одноголосно на тих аплікантів згодилися.

Підчас збирання жертв на кошти чартеру, яка то збірка принесла $229.04, п. Ілько Чічу

ла пояснив зібраним, яку платню священики беруть за гроби і похорони, а п. Іван Муха, заявив також, що бувший парох о. Процько говорив, що цвинтар для Филаделфії куплено за гроші дієцезальні та що филаделфійські парохіяне не мають до него права.

По проголошенню жертв і відспіванню „Ми гайдамаки" і „Ще не вмерла", всі зібрані розійшлися з вдоволеннем домів.

Резолюції, котрі прочитав по своїй бесіді п. Теод. Грицей, а котрі приняті зістали одноголосно і з одушевленнем, суть слідуючі:

Резолюції

ухвалені на парохіяльнім вічу в Филаделфії, Па., котре відбулося дня 3. жовтня 1926, в гали Тов. Укр. Амер. Горожан, 849 Норт Френклін ул. Зібрані на парохільнім вічу і прихильники Української Гр. Кат. Катедри в Филаделфії, в числі около 2,000 — ухвалили як слідує:

1. Ми як нарід український, протестуємо проти того, щоби епископ Богачевський звав нас „Рутенцями" та щоби нас репрезентував перед Американцями як „Рутенців".

2. Домагаємося, щоби епископ Богачевський припоручив своїм О. О. Совітникам скликати церковний Конґрес, — який мав би вирішити справи теперішної полеміки, календара, а о скільки зайде потреба, справи національні, котрі є злучені з церквою.

3. Домагаємося, щоби епископ Богачевський відкликав заказ даний українським священикам — що до відправи панахиди за Івана Франка, а дав свобідну волю народови, бо сей заказ і так не богато помагає а тільки робляться через него заворушення по громадах.

4. Домагаємося зачартерования церкви (катедру) в Филаделфії як „Українська Гр. Кат. Церква Непор. Зач. Пр. Діви Марії" — після котрого то чартеру маєтком церковним малиби заряджувати парохією вибрані тростиси, між котрими мігби бути оден тростис епископ або священик.

5. Домагаємося вибрання сейчас на нинішнім вічу 5 аплікантів американських горожан і членів катедри в Филаделфії, котрі спільно з Комітетом настановленим громадами по дільницях, та брацтвами і товариствами, малиб вистаратися о чартер для церкви в Филаделфії.

6. Домагаємося зменшення оплат за гроби на українськім цвинтари, купленім пок. епископом Ортинським, бо та земля уже раз заплачена нашими парохіянами.

7. Домагаємося, щоби епископ Богачевський продав непотрібні доми, куплені за гроші, брані в депозит та віддав парохіями депозити і тим способом звільнив церкву від довгу.

8. Домагаємося, щоби епископ Богачевський настановляв при катедрі в Филаделфії таких священиків, котрі би знали справи американські і числилися з народом та не говорили в церкві дурниць, як це донедавна практикувалося.

9. Домагаємося, щоби епископ Богачевський застановив латинські свята в Сиротинци, бо Українці з ріжних парохій не хотять мати дорослих латинників, тільки свідомих Українців.

Наконець заявляємо, що коли того всего епископ Богачевський не виконає найдальше до місяця, теперішний Комітет має вислати сейчас делеґацію до Апостольського Ділеґата в Вашинґтоні і взагалі поробити те, що потрібне для поладнання справи в користь народа.

М. Дармограй, В. Костецький,
секретарі віча.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Концерт в честь Івана Франка.

Заходом української парохіяльної школи в Дітройт, Міш. на чолі якої стоїть відомий гром. В. Шанайда, відбувся тут 19. вересня торжественний концерт в честь каменяра України Івана Франка.

Вступне слово і реферат виголосив відомий патріот **о. Иосиф Пелехович.** Реферат був дуже солідно оброблений і виголошений із таким чуттем, що люди лапали кожде його слово; на галі було тихо хоч мак сій. Думаю, що небогато в нас таких священиків, котрі би так докладно перестудіювали твори Франка.

Діточий хор дуже гарно співав багато українських пісень і вивязався знаменито. П. Шанайда заслугує на признанне за те, що так уміло зладив програму концерту. Варто, щоб наші люде посилали дітей до тої української школи, де він учителює, бо діти наберуться в такій школі доброго українського духа.

Крім вокальних точок були також й музичні продукції. Молодий Лев Заблоцький і панна Александра Польова бездоганно відограли дует, а Д. Янусевич, Андрій Самалиґа та Михайло Павчин грали тріо. Ще відспівала кілька сольових точок відома тут молода укр. співачка Маруся Білан. Від коли панна Маруся Андріївна виїхала до Шикаґо, панна Білан занимає місце укр. прімадонни в Дітройті. Розуміється, що їй ще треба богато вчитися контролювати голос, але вона ще молода — має час.

Особливу увагу звернув на гостий вибір деклямацій. Деклямації виголошені маленькими діточками зробили на чисельну авдиторію велике враження.

Із всіх точок тільки одна заслугує на догану, іменно, добреб було, як би матері або не брали із собою дітей, або щоби вміли втримати їх біля себе в часі концерту, бо діти псують поважний настрій й самого свята й денервують публику.

Вірю, що на слідуючий раз цего вже не буде.

М. С.

М. Скибинський.

ПАДОЛИСТ.

Гуля вітер лісом темним,
Листям жовтим шелестить,
Гнеться ліс та квилить тихо:
Осінь, осінь вже летить.

В осінь люту народився
Славний Перший Падолист,
У столиці славній Львові
Стяг замаяв, спис заблис.

Не забулось, хоч минулось —
Не забудемо й по вік;
Не устоїть на землі тій
Брудний ляцький черевик.

Не заржавів, не почорнів
Січовий стрілецький кріс,
Не погас вогонь, не меркне
Славний Перший Падолист.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Василь Калина, Ансонія, Конн. — Імя „Калина", уміщене в редакційній переписці з дня 4. жовтня до Вас не відноситься. Дописувач, про якого була мова, походить з цілком иншої місцевости, а до того „Калина", це прибране імя.

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ.

В „Свободі" з 4. жовтня в дописі гр. Рубахи з Гемтрамку, Миш., через похибку поміщено імя о. Сембратовича. Се імя було поміщено в осібнім уступі про свячення Січового города, котрий при ломанню сторони пропущено.

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного).

(5)

Чи виннаж була Олена Дмитрівна, що серед прихильної бесіди Андрієвича, серед горячої молитви перед образами, ненадійно показувався їй в думці витязь, летючий на кочи з піднятим в гору шестопером, а навперед нього втікаючі литовські полки?

Чи виннаж була Олена Дмитрівна, що образ сего витязя переслідував її всюди, і дома, і в церкві, і в день і в ночі, і виговорював їй: „Олено! Ти не додержала слова, ти не дожидала мого зовороту, ти ошукала мене!..."

Тисяч пятьсот-шістьдесятьпятого року, липня 24, в день Івана Купала, всі московські дзвони розхиталися від самого ранку й дзвонили без устанку. Всі церкви були битком набиті. По богослуженню народ висипав на улиці. Молоді й старі, бідні й богаті, несли до дому зелені галузки, квіти, берізки, убрані стяжками. Все блищало, гуділо й веселилося. Але під полудне улиці стали пустіти. Мало-помалу нарід зачав розходитися, і небавом в Москві не подибавби ні одної людини. Водворилася мертва тишина.

Всі припочивали; тільки на Балчузі, в недавно поставленій коршмі чути було крики, лайки і пісні. Там гостилися ратники, майже всі молоді й святочно повбирані. Вони розгостилися в шинку, і на подвірю і на улици. Всі були пяні; неодин лежав на голій землі й проливав на одіж з чарки вино; инший силувався хриплим голосом потягати за товаришами, але видавав лишень глухі нечутні звуки. Осідлані коні стояли коло воріт. До кождого сідла привязана була мітла й собача голова.

Тогді два їздці показалися на улици. Один з них в кармазиновім кафтані з золотими кутасами і в білій златоглавій шапці, зпід котрої виставали густі русяві кучері, обернувся до другого їздця.

— Михеічу, — сказав він, — чи бачиш ти отсих пяних людей?

— Бачу, боярине, біс би їх побрав! Он-як пянюги розгулялися!

— А бачиш ти, що у коней за сідлами?

—Бачу; мітли та песячі морди, як у того розбійника. Значить, дійсно царські люде, коли в Москві гуляють! Ой, народилиж ми, боярине, наварили каші!

Серебряний нахмурився.

— Пійди, спитай їх, де живе боярин Морозов.

— Гей, добрі люде, чесні панове! — крикнув Михеіч, підїзджаючи до товпи, — де буває боярин. Дружина Андрієвич Морозов?

— А на що тобі знати, де отсей собака буває?

— У мого боярина, князя Серебряного, є письмо до Морозова від воєводи князя Пронського з боєвища.

— Давай сюда письмо!

— Що ти, що ти, біс би тебе... що ти? Одурів? Я дати тобі князеве письмо?

— Давай письмо, старий грибе, давай сюда! Подивимось, чи не задумав часом сей Морозов зради, чи не хоче він звести з світа государя!

— Ах ти, злодію! — скрикнув Михеіч, забуваючи, осторожність, з якою зачав було говорити, — та хибаж мій пан знається зі зрадниками?

— А, то ти ще будеш лаятись? Нуже його з коня, хлопці, буків йому!

Тут сам Серебряний підїхав до опричників.

— Геть, — крикнув він, та так грізно, що вони мимохіть пристали.

— Коли хто з вас — продовжав князь — одним пальцем доторкнеться сего чоловіка, то я йому голову обітну, а другі будуть відповідати перед государем!

Опричники змішались; але нові товариші настигли з сусідних улиць і обступили князя. Зухвалі слова посипалися з товпи: многі виймили шаблі, і булоби дісталось Микиті Романовичу, колиб в тій хвили не роздався в сусідстві голос, співаючий псалом, та не задержав опричників немовби чаром. Всі оглянулись в той бік, відки роздавався голос. Улицею йшов чоловік літ за сорок, в одній полотняній сорочці. На груди його звеніли желізні хрести й пута, а в руках держав деревяні чотки. На блідім лици його малювалася незвичайна доброта, на устах, покритих ріденьким заростом, грав усміх, але очи його дивились мутно й безцільно.

Зуздрівши Серебряного, він перестав співати, приступив швидко до нього й поглянув йому прямо в очи.

— Ти, ти? — сказав він, немов дивуючись, — пощо ти тут між ними?

І не дожидаючи відповіди, він став співати: „Блажен муж, іже не ідет на совіт нечестивих!"

Опричники відступили немов з пошаною, але він не звертаючи на них уваги, знов почав дивитись Серебряному в очи.

— Микитко, Микитко! — сказав він, хитаючи головою, — куди ти заїхав?

Серебряний ніколи не бачив сього чоловіка й здивувався, що він називає його по імени.

— Хиба ти знаєш мене? — спитав він.

Дурноватий засміявся.

— Ти мені брат! — відповів він: — я сейчас пізнав тебе. Ти такий же дурень, як і я. А розуму в тебе не більше, як у мене, а то би ти сюда не приїхав. Я все твоє серце бачу. У тебе там чисто, чисто, сама гола правда; ми з тобою оба дурні! А отсі, — продовжав він, вказуючи на узброєну товпу, — отсі нам не рідня! У!

— Ваню, — сказав один з опричників, — чи не хочеш ти чого? Чи не треба тобі грошей?

— Ні, ні, ні, — відповів дурноватий: — від тебе нічого не хочу! Ваньо нічого не возьме від тебе, а дай радше Микитці, чого він просить!

— Божий чоловіче, — сказав Серебряний, — я питався, де сидить боярин Морозов?

— Дружинка? Сей наш! Сей праведник! Лишень голова в него непоклінна! у, яка непоклінна! А скоро поклониться, та вже й не підійметься!

— Де він сидить? — повторив ласкаво Серебряний.

— Не скажу! — відповів дурноватий, немов розсердившись, — не скажу, нехай другі скажуть. Не хочу посилати тебе на недобре діло!

І він віддалився скоро, заспівавши знов свій перерваний псалом.

Не розуміючи його слів і не тратячи часу на догадки, Серебряний знов звернувся до опричників.

— Щож, — спитав він, — чи скажете ви вже раз, як найти дім Морозова?

— Їдь все навперед себе, — відповів грубо один з них. — Там, скоро звернеш на ліво, там тобі й буде гніздо старого ворона.

В міру того, як князь віддалявся, опричники, присмирені було появою дурноватого, знов почали зухвалитися.

— Гей! — закричав один: — поклонися там від нас Морозову та скажи, щоби лагодився на шибеницю; занадто розбогатів!

— Та й на себе приладь посторонок! — крикнув на здогін другий.

Але князь не звернув уваги на їх обиди.

— Що хотів мені сказати сей дурноватий? — думав він, потупивши голову — Чому він не показав мені дому Морозова, та ще добавив, що не хоче посилати мене на недобре діло?

На дальшій дорозі князь і Михеіч стрінули ще богато опричників. Одні були вже пяні, другі тільки ще ішли до шинку. Всі дивилися зухвало й зачіпно, а деякі навіть робили в голос такі прості замітки дотично їздців, що легко можна було бачити, як вони привикли до безкарности.

(Дальше буде).

ЖАРТИ.

Збитий з пантелику адвокат.

Весела отся пригода приключилась у суді в місцевости Бурер у Вестфалії (в Німеччині). Велась цивільна розправа, а як свідок станув на розправі муляр. Оборонець позиваючої сторони спитав свідка:

— Чи не були ви вже коли у вязниці?

Коли запитаний відповів голосно „Так!”, адвокат став говорити патетично:

— Бачите, мої панове судді, такими свідками послугується противник проти мого клієнта!

Тоді предсідник звернувся до свідка з питанням:

— Чому ж ви були у вязниці?

На те муляр:

— Я мусів побілити наново одну келію, в якій потім посадили адвоката за те, що оманув своїх клієнтів.

Пояснення це викликало в „противної партії” невмовкаючий сміх, до якого вкінці прилучився і судья, а не міг здержатися від нього й сам адвокат.

—o—

Найвідповіднійший для подружа.

Мілтон, славний англійський поет, автор „Утраченого раю”, майже рівночасно осліп і повдовів. Небаром після того він оженився вдруге. Один його приятель дивувався цьому, що він хоч сліпий так скоро вмів вишукати собі жінку.

— Ви помиляєтеся, — відповів Мілтон — я потребую ще лише оглухнути, а буду найліпшою партією в цілій Англії.

—o—

Із життя Бернарда Шова.

З нагоди 70-літного ювілею драматурга Бернарда Шова англійські газети подають багато подробиць із його життя. Песу Шова „Чоловік і надчоловік”, виставлену в перше в Лондоні в 1903. році, приняли з великим одушевленням. Нараз із галерії пронісся проймаючий свист — саме тоді, як сам автор викликаний вийшов на сцену і кланявся публиці. Вся саля. обурено звернулась до того, що свистав. Шов рухом руки вспокоїв публику. Всі замовкли, бо бачили, що Шов бажає говорити. Шов усміхаючись підійшов до самої рампи і звернувся до того глядача на ґалерії, що бажав висвистати песу. „Добродію, я зовсім розумію вас і поділяю вашу думку. Та, як бачите, ми оба в меншости **тут** — то що вдіємо!”

В одним домі, де Шов був у гостях, прикликали скрипака для розвеселення гостей. Скрипак грав зле.

— Як вам подобається його гра? — спитала Шова господиня дому. — Він пригадує мені Падеревського. — Падеревського? — здивувалась господиня — таж Падеревський зовсім не є скрипак! — „І той також ні! — коротко відповів Шов.

Раз у розмові Шова з Фрітйофом Нансеном виявилось, що оба великі мужі часто терплять страшні болі голови. — Ви ніколи не старалися найти якийсь спосіб проти болю голови? спитав Шов нансена. — голови? спитав Шов Нансена. — Нансен відповів „Ні!” — То дуже дивно! Ви ціле життя віддали на те, щоби найти північний бігун, котрий нікому нінащо не є потрібний, а способу проти болю голови, який кождому потрібний, навіть не подумали ви шукати!”

Др. В. Клодницький.

УКРАЇНА В 1918 Р. В ОСВІТЛЕННЮ АВСТРІЙСЬКОЇ ДИПЛЬОМАТІЇ

(6)

(Продовженнє)

Попри ці менш або більш умірковано-консервативні ядерні групи нової політичної орієнтації, помічається сильні бічні напрямки на право і ліво. Правої орієнтації є особливо злучені на конґресі промисловців**), фінансістів та поміщистник Політики ст. 337. — Заміт. К. ків, які виказують тенденцію, що вони через революцію нічого не навчились та нічого не забули а підчеркуючи сильно капіталістичне господарство та державне поняття, стараються пхнути правительство на шлях, серед сучасних обставин, доволі непевної строї реакції супроти всіх соціялістично-революційних ідей. Особливо резолюція, ухвалена на згаданому конґресі в справі земельного питання, яка жадала цілковитого і від правительства независимого урухомлення земельної власности після засади вільного набування ціни, наробила богато шуму, тому, що в ньому справедливо можна було добачувати видачу селян на добру волю поміщиків, а особливо безсовісну спекуляцію землею, що також в належній мірі використано зі соціялістичної сторони. Крім них більше в господарському змислі на прямо зорґанізованих напрямків з також помітним скріпленням монархістично-консервативних елементів, які мають на оці відбудову царської Росії. Так в день уродин бувш. царя відправлено в многих церквах молебні за „раба Божого Николая Романова”, богато членів тутешного ц. і к. представництва були свідками, як в публичному парку одного вечора більша група молодих людий демонстративно заінтонувала російський національний гимн, що викликало оплески, а не протести. З провінцій також часто повідомляють, що селяни на зібраннях домагаються царя. Не маловажну підпору має знаходити цей напрямок в сильно московськи зорієнтованому „чорному” (то є монашому) духовенстві. Найбільшою перешкодою для монархічної реакції, або найбільшим заборолом проти нього є впрочім, як всі російські круги думають, абсолютне небажання царя Николая та цілої династії, в наслідок його слабости та скандальних подій, „Распутініяд” і т. д., які послідним рокам російського двора надавали характеристичне тавро.

Що відноситься до лівих партій, то вони під сучасну пору, в наслідок строгих мір обезпеки ц. і к. та німецьких заложних військ та їх страшної постанови, що не стерплять ніякого нарушення спокою в містах, притихли і не відважуються дати ділом вислів в своїому опозиційному становиску. Вони обмежуються до цього, що нарікають у своїх орґанах на зріст реакції, при чому русофільська соціялістична „Киевская Мысль” уживає вдатної формули, що міщанські партії кинулись в рамена самостійности ради акції, а самостійники ради реакції!

Також бесіди-промови на робочих та заводських (спілкових) конґресах є релятивно умірковані, при чому все таки треба узглянити, що виступови найрадикальнійших елементів численними завчасу переведеними арештами перешкоджується та дбається про те, щоб зібрання не принимали розмірів, які моглиб допровадити учасників до перецінення їх ефективної сили. Попри цю опозицію, держану енерґічно в послусі по містах, концентрують революційні партії свою діяльність в краю, де вона по суті знаходить догіднійщі услівя, які на початку згадано.

Все таки без сумніву є, що майбутній внутрішний розвій України не буде подиктований ніякою зі згаданих груп чи напрямків, ані не буде вислідною з них, тільки що „закон ділання” меньше або більше буде означений рішеннями осередніх держав. Мимо того повинні для цих останніх, а особливо для уформовання дальшої майбутности пануючі в краю напрямки та їх взаїмний вплив, мати таке значіння, що цілковите їхне поминення є неможливим, длячого я позволив собі Вашій Ексцеленції предложити цей звіт про настрої на Україні, річ ясна не повний, який можливо також уляже скорій зміні.

Ц. і к. посол

Форгач.

Київ, дня 31. мая, 1918.

Ц. і к. Заступництво Австро-Угорщини для України.

Число 30/політ.

Предмет: Репресивні средства проти несупокоїв на провінціях і протести Українців супроти цього.

Його Ексцеленції п. міністрові цісарського і королівського двора та закордонних справ Стефанови графови Буріянови.

Аґітація та несупокій помітні, в ріжних сторонах краю, як також насильства схвильованих селян, про котрі я недавно докладав у вірнопідданчому звіті № 24/політ. з 25 ц. м. приневолили українське правительство як також залоги центральних держав, до енерґійних і гострих мір оборони. В наслідок недостаточної адміністративно-політичної орґанізації, дальше головно в наслідок пасивного — а густо часто також активного опору комісарів, уведених в обовязки ще Центральною Радою, функції новоіменованих льокальних адміністраційних орґанів правительства, у більшій части ограничаються на тім, що видається гострі накази та оголошення проти аґітаторів та ворохобників, підчас того як переведення конкретних мір, як приміром арешти підбурюючих елементів, придушування несупокоїв і розгромлювання банд, спадає на плечі військ центральних держав. В тому напрямі в сучасний мент спеціяльно німецькі війска і команданти з великою енерґією підійшли до діла і зарадили дуже успішно на провінціях краю лихові в цей спосіб, що повиарештовували непевні революційні елементи. Паралельно з тими, де і кого попало арештами, стремлять-стараються нім. власти в Київі, аґітаторів і речників селян, напливаючих до столиці в цілі орґанізування революційних віч і конґресів, арештами обезселити так, що фактично арештування в послідних тижнях осягнули поважне число.

В районі наших військ звертається головно увагу на зупинення революційних течій, що проводиться в першій мірі головно при помочі гострої цензури — конфіскуючи чимало ярких статей в пресі.

На селах за те мають наші війска, як це виходить з повідомлень, занимати більш податливе становище супроти несупокійних селян, особливо там, де стоять війска української національности, які мають зі селянами явно симпатизувати.

(Далі буде).

**) Зїзд представників промисловости, торгу, фінансів та сільського господарства на Україні відбувався у Київі в днях від 15—18 травня 1918 р. включно. З гетьманського уряду в ньому взяли участь: Лизогуб, Ржерецький, Бутенко і Гутник. Гляди Ві-